

L'ESTEL



NÚMERO 940 · MES I · ANY XLIV

WWW.REVISTALESTEL.CAT

PREU 3,5 €



EL SEMAFOR

TOMEU VERGER

VERMELL

Una jove de Sencelles ha denunciat una situació de discriminació lingüística després que el seu metge de família interrompés una consulta telefònica i li exigís parlar en castellà perquè, segons ell, no entenia el mallorquí. Arran dels fets, la pacient ha contactat amb Salut Connecta per demanar un canvi de facultatiu, mentre s'ha confirmat que els dos metges que actualment atenen a Sencelles asseguren no

GROC

MÉS per Mallorca ha valorat positivament el desbloqueig de la reforma del sistema de finançament autonòmic, tot i considerar insuficient la proposta del Ministeri d'Hisenda. El diputat Vicenç Vidal ha destacat que el model actual és obsolet, i ha remarcat que, malgrat suposar una millora de 412 milions d'euros per a les Balears i incloure més autonomia fiscal i nous mecanismes com un fons contra el canvi climàtic, la proposta no cobreix plenament les necessitats de les Illes.

VERD

El col·lectiu ecologista Terraferida ha anunciat la represa de la seva activitat després de gairebé tres anys aturat, deu anys després de la seva creació, amb un nou enfocament centrat en temes clau d'utilitat social. En aquest marc, ha avançat la publicació pròxima de l'"Inventari de la devastació de Mallorca 2015-2024", una recerca que analitza especialment el període 2021-2024 i que, segons alerten, evidència una destrucció del territori sense precedents.



EDITORIAL

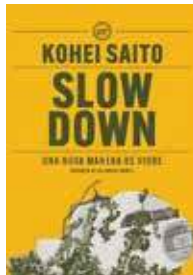
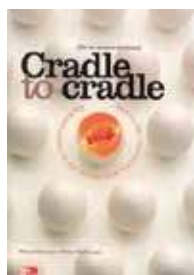
Fa quaranta anys que L'Estel acompanya el debat crític i les mirades col·lectives. Fidels al compromís amb el pensament, la cultura i el territori, continuem explorant temes que interpel·len la vida quotidiana i les formes de convivència.

En un context marcat pel consum ràpid i l'ús efímer dels recursos, el reciclatge i la reutilització apareixen com a pràctiques que conviden a alentir, a mirar amb més atenció allò que tenim i a repensar els nostres hàbits. No es tracta només de gestionar residus, sinó de recuperar una relació més conscient amb els objectes i amb l'entorn.

En aquest número de L'Estel volem posar en valor aquestes maneres de fer que aposten per allargar la vida de les coses, cuidar el que ja existeix i construir col·lectivament un futur més responsable.

LES RECOMANACIONS

Explorem llibres i audiovisuals que ens parlen del reciclatge, la reutilització i el consum responsable. Històries i assajos que connecten medi ambient, societat i futur, i que ens conviden a repensar com produïm, consumim i gestionem els recursos.



ELS CRÈDITS

L'ESTEL dels Països Catalans · Publicació periòdica fundada per Mateu Joan Florit l'any 1981. El disseny d'aquest número a estat donat per l'estudi creatiu Honest.

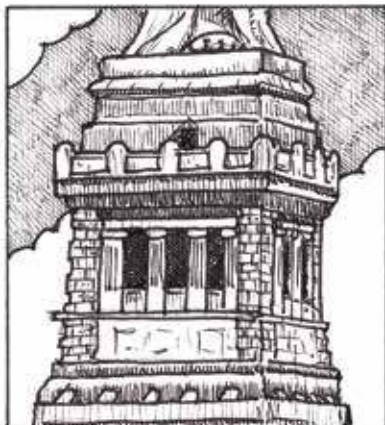
Edita: Associació Ona Mediterrània · Direcció: Maria Oliver Verdaguer · Disseny i maquetació: Manuel Bauzá Ramis · Consell editorial: Tomeu Martí i Florit, Maria Oliver Verdaguer, Manuel Bauzá Ramis, Rafel Llobet · Col·laboradors: Andreu Salom · Llorenç Garrit · Miquel López Crespí · Frederic Guillem · Quim Gibert · Ouad Khordan · Esperança Perelló · Un agraïment especial a Anissia Libera a Antoni Miralda i Yaiza Bocos de Food Cultura. Dipòsit legal: PM473-80

Impressió: Hora Nova · Publicitat i subscripcions: estel@onamediterrania.cat · Contacte redacció: estelmaiorca@gmail.com · Delegació al Principat de Catalunya: Salvador Molins, passeig de la Pau, 17. Berga · Web: www.revistalestel.cat

L'ESTEL no es fa responsable del contingut dels articles que s'hi publiquen, els quals són responsabilitat exclusiva dels autors.

SUBSCRIU-TE A L'ESTEL 40 ANYS

La nostra revista viu gràcies a les subscripcions i al suport de persones com tu. La subscripció ens ajuda a mantenir viu un periodisme independent, lliure i de qualitat, en la nostra llengua. Ser soci/a no és només rebre la revista a casa: és formar part d'una comunitat que defensa la cultura, la informació veraç i el dret a llegir en català. Uneix-te i sigues part del futur de la premsa en català. Junts i juntes fem possible allò que compta!



Honest ESTUDI CREATIU
SENSE ÀNIM
DE LUCRE

Govern de les
Illes Balears
Conselleria de Turisme,
Cultura i Esports

institut d'estudis
balears

Generalitat de Catalunya
Departament de Presidència

Publicació membre de
l'Associació de
Premsa i Periodisme
de Mallorca

appec
associació
de periodistes
i digitals

iQUIOSC.cat
amb [LC] i Una porta
oberta a les idees.

04 SINDI.CAT

CHRISTOPH HAFNER I CARME VERDAGUER

REMANUFACTURAR EL CARTÓ PER TRANSFORMAR EL TERRITORI

Sindi.cat transforma el cartó en un recurs local a través de la remanufactura, creant sistemes productius i culturals que repensen residus, sostenibilitat i valor al territori.

06 ENTREVISTA AMB EL DISSENYADOR CURRO CLARET

Curro Claret, dissenyador reconegut per la seva feina en disseny gràfic i projectes socials, defensa un disseny circular i participatiu que repensa materials, processos i valors, implicant les persones i el territori per generar un impacte ambiental, social i comunitari més enllà dels objectes finals.

08 DISSENYAR AMB CONSCIENCIA: L'ECODISSENY COM A NOVA CULTURA GRAFICA

MANUEL BAUZÀ RAMIS

L'ecodisseny aplica decisions materials i gràfiques conscients per reduir l'impacte ambiental i aportar valor real als productes.

10 ARTICLES DE LA FUNDACIÓ REZERO

Rezero és una organització catalana que treballa per promoure l'economia circular, la prevenció de residus i la sostenibilitat ambiental.

12 DECRÉIXER: QUAN EL PROBLEMA NO SÓN ELS RESIDUS SINÓ EL MODEL

ESPERANÇA PERELLÓ

Anàlisi del decreixement com a resposta crítica a un sistema econòmic basat en el consum constant i la generació contínua de residus.

13 EL "MANTRA" DEL RECICLATGE

LLORENÇ GARRIT

El reciclatge s'ha convertit en un mantra que desvia la responsabilitat cap als consumidors i la veritable solució als residus passa per canviar els sistemes de producció i responsabilitzar les empreses.

14, 15 OPINIÓ

LLENGUA I TERRITORI

ANDREU SALOM I MIR

31- D'ENTRE UNA RATA I 4 GATS!?

PEP LLADÓ

TALLAR-SE MALAMENT EL CABELL EXPRESSAMENT

QUIM GIBERT

«THE FUTURE WILL BE EITHER CATALAN OR TALIBAN»

TOMEU MARTÍ I FLORIT



SINDI.CAT

REMANUFACTURAR EL CARTÓ PER TRANSFORMAR EL TERRITORI

CHRISTOPH HAFNER I CARME VERDAGUER AGUILÓ

Quan parlem de residus, el debat públic sol moure's entre dues opcions aparentment clares: reciclar o reutilitzar. Però entre una cosa i l'altra hi ha un tercer camí, molt menys conegut i amb un potencial transformador molt més gran: la **remanufactura**. És en aquest espai intermedi —ni gest simbòlic ni procés industrial clàssic— on neix **Sindi.cat** – **Sindicat del Cartó**.

Cada dia, a Mallorca, tones de cartó circulen pels carrers, comerços i centres logístics. És un material omnipresent, lleuger, econòmic. I tanmateix, el seu destí gairebé sempre és el mateix: convertir-se en residu, ser premsat, exportat fora de l'illa i reintroduït en una cadena industrial llunyana que en dilueix el valor local. El cartó entra i surt del territori sense deixar gairebé rastre.

Tot i que el cartó no és un recurs autòcton, **la seva presència constant el converteix en un material estructural del territori**. No ens falta cartó: el que ens falta és un sistema local capaç d'aprofitar-lo.

Sindi.cat proposa **interrompre aquest flux** i fer una pregunta senzilla però radical: i si el cartó no hagués de sortir del territori per tenir una segona vida? I encara més: *i si no es tractàs només de reutilitzar-lo o reciclar-lo, sinó de remanufacturar-lo?*

La remanufactura implica un canvi profund de mirada. No consisteix a reaprofitar un objecte tal com és, ni a triturar-lo per tornar-lo a convertir en matèria primera industrial. Remanufacturar vol dir **dissenyar i fabricar nous productes a partir d'un material existent**, aplicant coneixement tècnic i criteris ambientals per generar solucions amb valor funcional, durabilitat i sentit territorial.

Aquí és important aclarir una confusió habitual. Sovint es posa dins el mateix sac la remanufactura i l'**upcycling**, però són pràctiques molt diferents. L'upcycling se centra en la transformació creativa d'objectes descartats: és valuós des d'un punt de vista educatiu, artístic o simbòlic, però acostuma a tenir un impacte limitat, artesanal i difícilment escalable. Cada peça és única i no altera el sistema productiu existent.

La remanufactura, en canvi, **no actua només sobre els objectes, sinó sobre el sistema**. Parteix del material com a recurs, no com a residu, i cerca desenvolupar **sistemes replicables**, amb prestacions mesurables i capacitat de substituir materials convencionals. Allà on l'upcycling allarga una vida útil, la remanufactura construeix una alternativa productiva.

En el cas de Sindi.cat, el cartró es planteja com una **matèria primera secundària de quilòmetre zero**, amb potencial per a nous sistemes constructius, elements efímers, aïllaments, estructures modulars o instal·lacions públiques. No com a solució màgica, sinó com a camp d'experimentació realista, arrelat a les necessitats i limitacions del territori insular.

Un dels primers passos del projecte ha estat el **Concurs d'Idees Sindi.cat**, una crida oberta a dissenyadors, arquitectes, estudiants, artistes i persones creatives que vulguin explorar el potencial del cartó des d'aquesta lògica de remanufactura. El concurs no cerca objectes acabats, sinó **proposades de sistemes, processos o aplicacions** que ajudin a imaginar nous usos possibles del cartó recuperat.

Més que una competició, el concurs funciona com un **dispositiu cultural**: activa talent local, genera discurs crític i obre el debat sobre què entenem per residu, per producció i per valor. Les idees seleccionades formen part d'un procés més ampli que inclou laboratoris de creació, col·laboracions amb centres educatius, instal·lacions públiques i espais de debat oberts a la ciutadania.

Sindi.cat no neix només com un projecte ambiental o de disseny, sinó com una **infraestructura cultural i productiva**. Darrere el cartó hi ha preguntes més profundes: per què exportam materials que podrien generar activitat local? Qui decideix què és residu i què no? Quin paper poden jugar el disseny, l'art i el coneixement en la transició ecològica?

En un territori insular com Mallorca, aquestes qüestions són especialment rellevants. La dependència exterior, la pressió logística i l'impacte ambiental del transport fan evident la necessitat de **circuits curts, materials locals i economies més arrelades**. El cartó, precisament per la seva abundància i fragilitat aparent, esdevé un símbol potent d'aquest canvi possible.

Remanufacturar cartó no salvarà el món. Però pot ajudar-nos a **repensar com produïm, com dissenyam i com valoram allò que ens envolta**. Pot generar coneixement, activar economies locals i, sobretot, canviar el relat: del residu com a problema al residu com a recurs en disputa.

Sindi.cat és, en definitiva, una invitació a mirar el cartó amb uns altres ulls. I a entendre que la sostenibilitat no és només una qüestió de contenidors, sinó de **decisiones culturals, polítiques i productives**.

UNA ENTREVISTA SOBRE DISSENY I CIRCULARITAT AMB CURRO CLARET

MANUEL RAMIS

Parlar de circularitat i reciclatge a Espanya, des del meu punt de vista, és parlar d'una transició encara irregular: el relat va ràpid, però la pràctica sovint s'arrossega. Hem après a "reciclar" com a gest final, però la circularitat de veritat comença abans, quan dissenyam. Quan decidim materials, unions, reparabilitat, usos, i què passarà amb un objecte quan ja no el necessitem. Aquí el disseny deixa de ser aparador i es converteix en estructura.

I en aquest marc, parlar de disseny és parlar de valors. De reutilitzar en lloc de substituir. De fer possible que les coses tinguin segones vides sense haver de passar sempre per una maquinària industrial opaca. I si posam el focus en aquesta mirada material, social i replicable, apareix un nom amb molta força: Curro Claret.

Curro Claret (Barcelona, 1968) és dissenyador industrial i docent, i la seva pràctica es llegeix com un fil continu: treballar amb el que ja existeix, amb allò que està a punt de ser rebutjat, i convertir-ho en sistema útil. Ha col·laborat amb marques i agents molt diversos, des d'empreses com Camper, BD Barcelona, Metalarte, Zicla o Mahou, fins a institucions i entitats socials.

I aquí, per nosaltres, Camper té un pes especial. No només perquè és una marca reconeguda, sinó perquè té segell illenc: és una marca mallorquina fundada el 1975 i els seus productes es continuen dissenyant i desenvolupant a Inca, al cor de Mallorca. En projectes vinculats a Camper, Claret ha portat

aquesta idea de reutilització a espais i objectes reals: per exemple, la botiga de Camper a Madrid concebuda amb lògica de reaprofitament, amb materials recuperats i cordons descartats integrats en el projecte. I també el projecte Shoelaces, nascut de la col·laboració entre Camper i fundacions com Arrels (Barcelona) i San Martín de Porres (Madrid), on el disseny s'entén com una cadena d'accions que implica persones en risc d'exclusió dins un procés productiu.

Dins aquest mateix univers, una de les síntesis més clares de la seva manera de fer és la T300 (també coneguda com la peça): un connector metàl·lic que, amb una geometria simple, permet unir materials recuperats i construir mobiliari i estructures. És disseny com a "clau anglesa": petit, però capaç d'obrir moltes portes. I és just aquí on ens volem aturar avui.

Foto: Leila Méndez





Esquerra. Usos de La peça T300 de Curro Claret Dreta: Fruitera de Curro Claret



En un context de crisi climàtica i desigualtats creixents, quin paper creus que ha d'assumir el disseny: solucionar, qüestionar, reparar, redistribuir...?

En un moment de canvi de paradigma com el que ens trobem sembla que ens tocara repensar la pròpia manera de viure des dels seus aspectes més essencials. Davant aquesta circumstància fins on vol arribar el disseny? Si de veritat vol tenir algun paper rellevant no li queda més remei que atrevir-se amb valentia a ficar-se realment a fons. Segurament això no es pot fer d'un dia per l'altre sense més... Com es diu petites accions poden ser el inici d'alguna cosa... Però si oblidem la imperiosa urgència del canvi profund que s'ha d'afrontar, costa de creure que ens en sortirem.

Què hauria de canviar, avui, en la funció del dissenyador/a: menys autor i més facilitador? Menys "producte" i més "procés"?

El dissenyador italià Enzo Mari parlava sovint de la condició permanent d'alineació en què viu l'anomenada classe treballadora. Imagino que es referia a la majoria dels humans. Si fos així, semblaria, per tant, que són molt necessaris espais i oportunitats d'emancipació i empoderament. Als/les dissenyadores ens tocara llavors repensar el paper que majoritàriament se'ns ha atorgat per obrir-lo i fer-lo sensible a aquestes peticions.

Quan comences un projecte, quines preguntes et fas abans de dibuixar res (origen dels materials, cicle de vida, manteniment, reparació, final de vida, impacte social, logística local...)?

M'agradaria pensar que és sobre la pròpia motivació d'allò que es demana... Ens cal? Per què?

Per a tu, què és l'ecodisseny quan és de debò (i no només una etiqueta): quins criteris mínims no poden faltar?

Podem observar la vida material com un conjunt d'àtoms que s'organitzen de diverses formes segons el moment i les circumstàncies i veure la nostra acció humana de fer coses amb el repte de buscar un cert equilibri "en el tot". A partir d'aquí és fàcil "menjar-se el cap" de molt diverses maneres per cercar propostes d'una aparent coherència, però probablement constatarem al final la dificultat (impossibilitat) de tenir gaires certeses sobre el que es realitza (encara que es pugui intentar fer una valoració sobre el seu impacte i en surti més positiu respecte d'altres)

Com decideixes si un projecte hauria de ser un objecte, un servei, un sistema o una infraestructura comunitària?

Idealment, quan sents (amb alguns arguments contrastats) que és el que el mateix projecte demana... Suposo és una suma de diversos factors que es barregen no sempre fàcils de mesurar.

Treballar amb materials recuperats implica acceptar variabilitat i incertesa. Com es converteix això en una metodologia creativa (i no en un problema)?

Sembla que la motxilla de com han sigut les coses en el passat ens pesa massa. Hem de superar molts prejudicis per tal d'anar a unes lògiques que responguin unes altres realitats. A diferència d'un temps enrera, ara és té més coneixement sobre què impliquen certs processos i accions i això ens hauria de servir per explorar com fer les coses amb aquestes altres consideracions.

Treballar amb materials recuperats significa acceptar i segons com celebrar la transformació constant de la matèria.

En termes de circularitat, quines decisions concretes consideres més importants: disseny per al desmuntatge, modularitat, estandardització de peces, recanvis, materials monocomponent, acabats reversibles...?

Depenent una mica de cada projecte... Totes per igual serà difícil, intentar cercar la manera de quines s'han de prioritzar segons cada situació concreta, quines han d'anar primer i quines poden venir després.

Com canvia el concepte de "valor" d'un objecte quan l'origen és un residu i la producció és col·lectiva? Com ho expliques a qui compra o a qui encarrega?

El valor de l'objecte ha d'anar molt relacionat o totes les diverses implicacions que porta associades... I aquestes han de poder ser accessibles per a tothom. Només amb la funció, l'aparença i el cost d'un producte no n'hi ha prou. Crec que entre totxs hem de fer l'esforç per tenir una major comprensió de les coses. A totxs ens correspon una part d'aquesta responsabilitat.

El valor de l'objecte ha d'anar molt relacionat o totes les diverses implicacions que porta associades...

En el teu treball amb Arrels Fundació, què t'ha ensenyat aquesta experiència sobre com dissenyar amb persones i no només per a persones?

La implicació de les persones en un procés de disseny toca diferents dimensions. I si a més aquestes persones es troben en una situació especialment delicada com pot ser el col·lectiu amb el qual treballa Arrels Fundació, gent que està o ha estat "vivint" al carrer, encara més. Per començar, es tracta d'un reconeixement a les persones mateixes, existiu, teniu alguna cosa a dir, us tenim en compte... Però no em resulta fàcil ser gaire concret sobre aquesta qüestió ni sobre el valor que pot tenir per elles. A vegades penso que tan sols per "l'excusa" de poder estar una estona plagats fent alguna cosa junts ja val la pena...

Quines tensions apareixen entre sostenibilitat, pressupost, terminis i exigències del mercat?

Un projecte que ambicioni afrontar qüestions ambientals, socials, holístiques... Requereix lògicament molt més esforç que un que no ho tingui en compte. Cada part implicada defensarà els seus interessos. Això demanda molta capacitat negociadora (que malauradament molt sovint em penso - pel que em diuen - porta directament a batallar)

Tenir recursos i certes aptituds per negociar sembla un requeriment imprescindible en el nostre àmbit. I imagino en qualsevol altre.

Si aquest enfocament s'estengués a gran escala, com t'imagines el futur del sector: xarxes locals de producció, menys volum i més durabilitat, nous models de negoci, normatives diferents?

Una altra manera de fer... Una altra manera de viure. Certs models de comunitats petites una mica "desconnectades" sembla que hi estan més a prop. Això no vol dir que hem de viure com els que "estan en la selva" com malintencionadament poden dir algunxs, però sens dubte crec n'hem d'aprendre molt d'ellxs.

Quina recomanació donaries a dissenyadors/es joves que volen treballar en clau circular: per on començar i què evitar?

Que les incerteses i la por no us paralitzin en la recerca del vostre camí, que ha de perseguir el bé de la vida en el seu conjunt. I que relativitzeu molt les respostes anteriors...

DISSENYAR AMB CONSCIÈNCIA

L'ECODISSENY COM A NOVA CULTURA GRÀFICA

MANUEL BAUZÀ RAMIS

L'ecodisseny ja no és una pegatina verda que aferram al final del procés, quan el producte ja està decidit i només queda “fer-lo guapo”. És, cada vegada més, una manera de pensar. I si ho mires des del disseny, encara és més evident: nosaltres som els que convertim idees en coses... i les coses, tard o d'hora, acaben ocupant espai, energia i recursos. Dit d'una altra manera: quan dissenyem, estem prenent decisions materials, encara que treballarem darrere una pantalla.

A vegades sembla que la gràfica “no contamina” perquè no fa fum. Però la realitat és que un catàleg, un packaging o una campanya impresa tenen un recorregut molt físic: paper, tintes, planxes, electricitat, transport, magatzem, distribució... i finalment, residu (o no, si ho hem pensat bé). I aquí és on entra l'ecodisseny com una mena de brúixola. No per fer-nos la vida més complicada, sinó per fer que el que feim tenguim més sentit.

Per jo, l'ecodisseny comença amb una pregunta molt simple, gairebé incòmoda: **fa falta que existeixi, això?** I si la resposta és “sí”, la següent pregunta és: **com ho podem fer amb el mínim impacte i el màxim valor?** Perquè sovint no es tracta de fer menys per fer menys, sinó de treure el que sobra perquè el que queda funcioni millor.

A vegades, la millor decisió ecològica és reduir: menys pàgines, menys tinta,

un format més eficient, una sola peça en lloc de dues, una mida que aprofiti millor el plec del paper. Són decisions petites, però multiplicades per milers d'unitats fan un canvi real.

En packaging això es veu claríssim. Un envàs pot ser una experiència preciosa o pot ser un residu instantani. La diferència, moltes vegades, està en coses que semblen “detalls” de taller: un plastificat que fa que el paper ja no es pugui reciclar bé, una finestra de plàstic “perquè es vegi el producte”, un stamping que queda espectacular però que complica el procés, una cola que ho enganxa tot per sempre, una caixa sobredimensionada només perquè “fa més premium”. I aquí és on el disseny gràfic es torna disseny de veritat: quan entenem que l'estètica no va separada de l'impacte, sinó que hi va enganxada com una ombra.

Una altra cosa important és que l'ecodisseny no és només triar “paper reciclat” i ja està. És pensar el **cicle de vida** de la peça: d'on ve el material, com s'imprimeix, com viatja, com s'usa i què passa quan s'acaba. Per exemple: papers certificats (FSC o similars), gramatges ajustats (no sempre “més gruixut” és millor), tintes amb menor impacte, limitar vernissos i plastificats, evitar combinacions impossibles de separar (paper + plàstic + metall perquè sí), i sobretot fer que el producte gràfic sigui fàcil d'entendre i de gestionar quan ja no serveix. Si una

peça és un maldecap de reciclar, és que ja hem perdut una batalla.

I aquí ve una idea que m'agrada molt: **la qualitat també pot ser ecològica.** Durant molts anys, “qualitat” s'ha confós amb “acabat car”: plastificat suau, relleus, daurats, tintes especials, mil capes. Però avui la qualitat també és traçabilitat, durabilitat, coherència i simplicitat ben resolta. Un disseny que aguanta el temps i no passa de moda al cap de quatre dies ja és una decisió sostenible. Un sistema visual flexible que permet fer noves peces sense reinventar-ho tot cada cop també ho és. I una marca que comunica clar i net, sense haver d'imprimir tres versions perquè no s'entén, també està reduint residu.

De fet, l'ecodisseny és un llenguatge. Comunica valors sense fer grans discursos. Quan un producte està pensat amb consciència, es nota: en el pes, en la sensació de “just el que toca”, en la simplicitat, en la facilitat d'ús. I aquesta simplicitat no és pobra: pot ser elegant, fins i tot més sofisticada que el barroquisme. Hi ha una bellesa molt especial en allò que resol molt amb poc. És com si el disseny deixés de cridar i comencés a parlar bé.

I no és només una qüestió ambiental, també és estratègia. Perquè el món va en una direcció clara: regulacions, consumidors més informats, costos de materials, pressió logística... cada

vegada tindrà més pes el disseny que sigui intel·ligent amb els recursos.

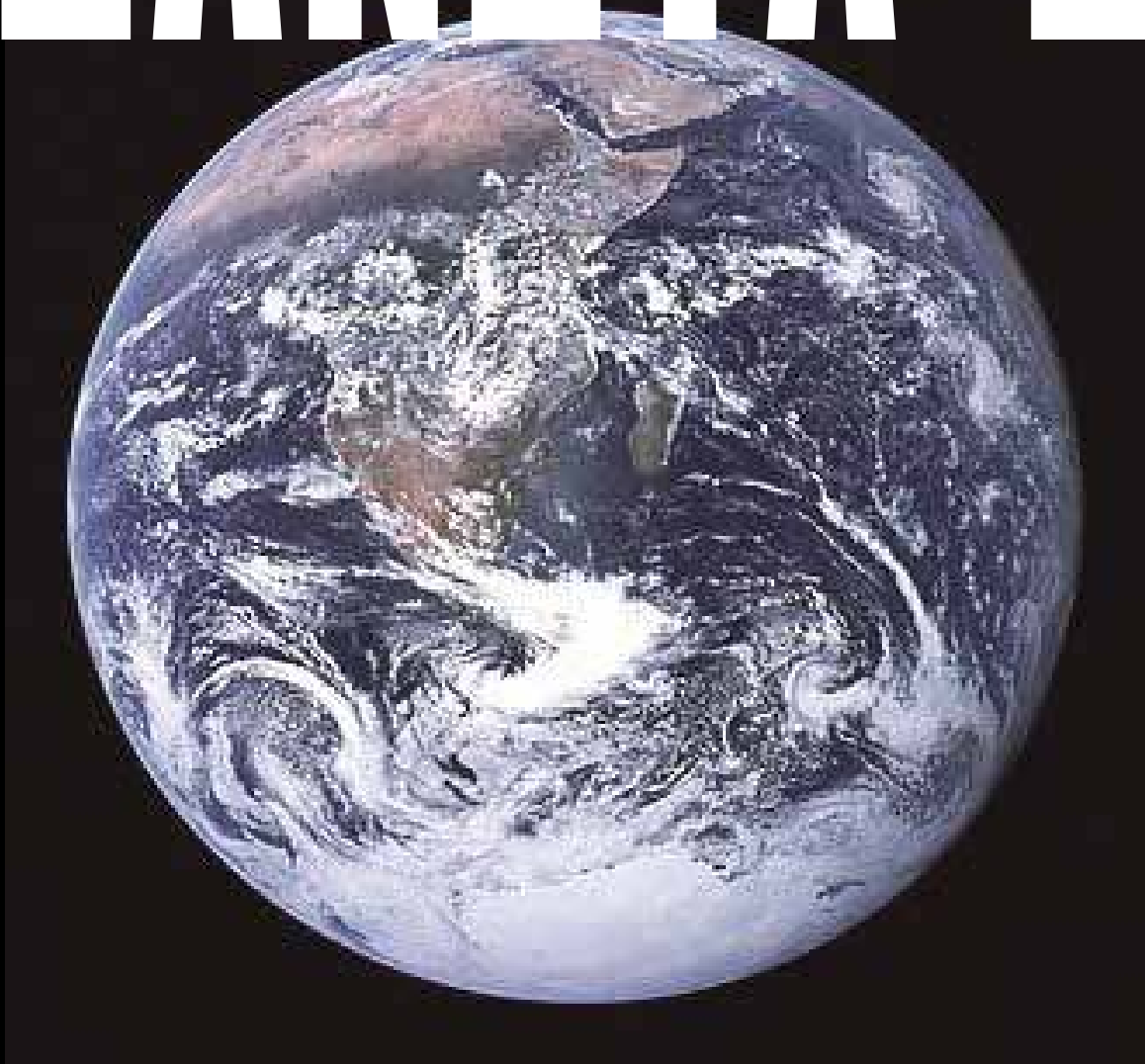
L'ecodisseny, en aquest sentit, no és una moda: és una adaptació natural. Com passar de fer webs només “boniques” a fer-les accessibles i ràpides. Arriba un moment que ja no es discuteix: simplement es fa bé.

Al final, jo ho veig així: el disseny gràfic és una eina potentíssima perquè transforma percepcions i crea cultura. I si pot crear cultura, també pot ajudar a normalitzar maneres de produir més responsables. No fa falta que cada peça sigui un exemple moral, però sí que pot ser un petit exemple de coherència. I aquests exemples, sumats, fan camí.

No fa falta que cada peça sigui un exemple moral, però sí que pot ser un petit exemple de coherència. I aquests exemples, sumats, fan camí.

Potser la gràfica del futur no serà la més cridanera ni la més carregada, sinó la que sàpiga ser precisa: menys soroll, menys residu, més sentit. I això, a la seva manera, també és una forma de bellesa.

**ESTIMAR EL
PLANETA ÉS**



**REDUIR, REUTILITZAR
I RECICLAR**

AQUESTS DOS ARTICLES S'HAN ELABORAT EN COL-LABORACIÓ AMB LA FUNDACIÓ REZERO.

LES BALEARS PODRIEN EVITAR LA DESTRUCCIÓ DE 700.000 BOTELLES DE VIDRE ANUALS

La reutilització permetria estalviar 315 tones de vidre per any, reduint dràsticament, residus, emissions i costos, i reforçant la cadena de valor local.

Rezero va presentar, el desembre del 2025, els resultats del projecte d'investigació reWINE, finançat per la Conselleria de Turisme del Govern. Durant la presentació, celebrada al Museu de Mallorca, s'ha anunciat que l'anàlisi confirma la viabilitat tècnica d'implementar un sistema de reutilització de botelles de vi a les Illes Balears. També s'ha incidit en els avantatges econòmics i ambientals d'aquesta opció.

L'estudi conclou que, amb la posada en marxa d'un circuit compartit i eficient, es podrien estalviar 700.000 botelles de vidre anuals. Això suposaria evitar el consum de 315 tones d'aquest material i permetria reduir dràsticament els residus, les emissions i els costos per al sector.

Aquestes dades demostren que el projecte reWINE és una aposta estratègica i una oportunitat real de dur a la pràctica l'economia circular i un turisme més sostenible a l'arxipèlag.

Del model lineal al circular

Actualment, a les Illes Balears, es produeixen i consumeixen més de 5,6 milions de botelles de vi a l'any, la gran majoria d'un sol ús. Aquest model lineal genera residus i costos innecessaris, fet agreujat per la insularitat. Les botelles de vidre recorren llargs trajectes abans d'arribar als cellers balears i un cop consumit el vi, esdevenen residus que s'han de gestionar. Estem davant un model que comporta costos de transport, energia i dependència exterior.

Marta Beltran, directora d'Estratègia Internacional de Rezero, explica així per què aquest projecte és estratègic a les Balears: «És un territori amb unes característiques idònies per a la reutilització de botelles de vi perquè

gairebé el 80% de la producció de vi es consumeix al mateix mercat balear, amb distàncies curtes entre punts de producció i consum. També compta amb suport institucional i del sector, per exemple a través del foment del consum de productes locals per part de les administracions i del canal horeca, a través dels plans de circularitat.»

Les propostes de reWINE

Rezero proposa una solució concreta al repte de reduir residus, emissions, costos i dependències, reforçant la cadena local del vi:

- **Circuit insular compartit:** Crear un sistema logístic híbrid amb garanties sanitàries i de traçabilitat que permeti reutilitzar les botelles de vi de forma col·lectiva.
- **Logística inversa eficient:** Implantar un model on distribuïdores i horeca (hostaleria, restauració i càtering) impulsin la recollida de botelles sense canviar la seva operativa habitual.
- **Planta de rentat local:** Posar en marxa una planta pròpia, local, eficient i escalable (amb una capacitat prevista inicial de 700.000 botelles escalable fins a 6 milions de botelles/any).

Aquestes mesures no només donen resposta a la normativa europea i balear de prevenció de residus, sinó que també prometen un estalvi de costos per al sector vitivinícola respecte a l'ús de vidre d'un sol ús i ofereix estabilitat en la cadena de subministrament.

El canal horeca és clau

Els sistemes de reutilització de botelles de vi ja funcionen amb èxit a diverses regions del món. Les Balears, amb la seva producció local concentrada a

prop dels punts de consum i les distàncies curtes, és un territori idoni per esdevenir un referent. Els canals horeca i els cellers en són els principals sectors estratègics.

Com ha subratllat durant la presentació Marta Beltran: «Dels més de 5 milions de botelles de vi que es produeixen i consumeixen a les Balears, gairebé la meitat es distribueixen en el canal horeca. Per tant, el sector de la restauració i dels hotels són un canal prioritari i, de fet, el projecte podria contribuir a fer avançar el sector cap a la sostenibilitat.»

Per això, en paraules de Martina Fiol, coordinadora del projecte reWINE a les Balears: «Les actuacions d'aquest 2025 han anat especialment adreçades al sector horeca: hem realitzat entrevistes amb una cinquantena de representants d'hotels i restaurants de les Illes, i hem celebrat jornades i tallers per compartir experiències i necessitats».

Xarxa de suport al reWINE Balears

Un dels aspectes imprescindibles per articular un sistema de reutilització de botelles de vidre en el sector vinícola és comptar amb la implicació dels agents del sector. La tasca desenvolupada per Rezero fins ara ja ha demostrat un alt interès en la iniciativa, que compta amb el suport de 55 agents. Es tracta de cellers, agrupacions vitivinícoles i empreses i agrupacions del sector horeca.

El projecte reWINE Balears ja compta amb el suport de 55 agents.

Aquesta motivació pel reWINE s'ha vist reflectida amb les intervencions que verem fer les participants en la presentació de l'estudi. Així, el responsa-

ble de Sostenibilitat de Garden Hotels, Jaume Ordinas, va explicar que «Des del canal horeca estem més que preparats per sortir del model lineal i anar cap al model circular. El sector horeca és un gran consumidor, així que només falta el compromís de tirar-ho endavant, suport al sector celler i massa crítica. Estic convençut que el camí és aquest.»

Al seu torn, Mireia Oliver, enòloga i coordinadora del celler Can Majoral va expressar el seu convenciment que: «el reWINE és un projecte totalment factible. Seria interessant que tots els cellers de Mallorca s'hi afegissin perquè som els primers que necessitem el projecte, però també hi ha molts implicats: cellers, restaurants, distribuïdores... Crec que també donaria una imatge molt important de Mallorca, com a territori que aposta per la transició ecològica.»

El director gerent de l'Agència d'Estratègia Turística de les Illes Balears (AETIB), Pere Joan Planas considera que «Hem de veure el sector turístic com una oportunitat per impulsar la innovació, la sostenibilitat i assolir millors quotes de benestar, tant per als nostres residents com per als visitants.»

Roser Badia, directora territorial de Rezero a Mallorca, va anunciar que Rezero ja ha traslladat al Govern la necessitat de comptar amb suport institucional i financer per posar en marxa el circuit circular de botelles de vi a les Balears, subratllant que es tracta d'un projecte estratègic per al sector i per a les illes.

EL COST DELS RESIDUS DEL "TAKEAWAY" A MALLORCA: 5,7 MILIONS D'EUROS ANUALS

El sector del menjar per endur a Mallorca genera entre 680 i 1.360 tones anuals de residus que costen a l'administració 5,7 milions d'euros de neteja

Mallorca té una situació privilegiada per liderar la transició del takeaway cap als envasos retornables. Aquesta és la principal conclusió d'un informe presentat per Rezero, elaborat amb el finançament de la Conselleria de Turisme, Cultura i Esports del Govern de les Illes Balears.

La insularitat ja és una característica que augmenta els avantatges de la reutilització. A més, les Illes Balears tenen una de les normatives de prevenció de residus més avançades, que afavoreix la implantació de sistemes circulars d'envasos. Malgrat això, el fet és que l'opció de la reutilització, encara avui, és anecdòtica.

Bona predisposició de la ciutadania i els establiments

Segons l'estudi, la majoria de la població mallorquina no utilitza envasos reutilitzables. Ara bé, pràcticament tothom qui no en fa servir, mostra interès per començar a fer-ho. Així, un 96% de les persones enquestades per l'estudi declaren estar disposades a usar els seus recipients o reduir el consum dels d'un sol ús. A més, si s'implantàs un sistema de reutilització a l'illa, un 84%

estarien interessades a ser-ne usuàries. Pel que fa als establiments de restauració mallorquins, continuen depenent fortament dels envasos d'un sol ús, en especial els bars i cafeteries de zones turístiques i els restaurants de les ciutats amb més densitat de població. Tot i això, gairebé la meitat dels establiments ha manifestat interès a participar en un sistema de reutilització d'envasos per al takeaway.

Impacte ambiental i econòmic significatiu

El consum anual d'envasos d'un sol ús de takeaway a Mallorca genera entre 680 i 1.360 tones anuals de residus, principalment de paper i cartró (66,8%), plàstic (28,7%) i alumini (4,4%). Aquests envasos representen fins a un 10% del volum de les paperes de la via pública, amb un increment notable durant la temporada alta.

Les emissions de gasos d'efecte hivernacle associades a aquests envasos són d'aproximadament 2.088 tones anuals d'equivalent de diòxid de carboni. Es tracta de la mateixa quantitat que generen 1.305 vols d'anada i tornada entre Palma i Nova York.

Pel que fa als costos econòmics per als establiments, es calcula que l'ús d'envasos d'un sol ús per al takeaway representen una despesa d'entre 495€ i 6.800€ anuals. És una forquilla àmplia perquè el valor varia força segons el tipus d'establiment i el volum de consum.

D'altra banda, s'estima que les administracions públiques assumeixen uns 5,7 milions d'euros anuals al conjunt de l'illa de Mallorca per la neteja viària (recollida de papereres i neteja de la via pública) dels envasos de takeaway el que equival aproximadament a 6,15€ per resident. Aquest càlcul no inclou altres costos directes, com la recollida i tractament dels envasos que acaben a la fracció de rebuig, ni costos indirectes, com l'impacte sobre el turisme o la gestió del litoral per l'abandonament d'aquests residus a l'entorn.

Obstacles, però també oportunitats

L'estudi identifica barreres clares al takeaway retornable a Mallorca: l'estacionalitat turística i la manca d'infraestructura de recollida i rentada per a sistemes reutilitzables. No obstant

això, aquestes debilitats es combinen amb una oportunitat estratègica. Un sistema de reutilització coordinat entre administració, empreses i ciutadania podria generar:

- Estalvi en la compra d'envasos d'un sol ús.
- Reducció dels costos de neteja i gestió de residus municipals.
- Foment de l'economia local (serveis de rentat, distribució, logística inversa).
- Valor afegit per als establiments turístics, alineant-se amb la demanda creixent de sostenibilitat dels visitants.

L'estudi conclou que és la combinació adequada de mesures normatives, incentius i suport econòmic el que fa viable la implantació de sistemes de reutilització al sector horeca. Aquest marc permetria que, amb polítiques efectives i el suport logístic necessari, Mallorca es posicionés com a referent en el takeaway retornable, reduint residus i reforçant la seva imatge com a destinació turística responsable i innovadora.



**SIGUES PART
DEL CANVI!**

DECREIXER

QUAN EL PROBLEMA NO SÓN ELS RESIDUS SINÓ EL MODEL

ESPERANÇA PERELLÓ

Cada dia generam residus amb una naturalitat inquietant. Envasos, aparells obsolets, roba que només ha viscut unes quantes temporades. Davant aquesta realitat, se'ns ofereix una solució aparentment senzilla: reciclar millor. Separar bé. Fer la nostra part. I sovint, en silenci, apareix una altra pregunta: de què serveix tot això, si al voltant tot continua igual?

La producció de residus no és l'origen del problema, sinó la seva conseqüència. Vivim dins un sistema econòmic que necessita créixer constantment, convertir recursos en mercaderies i mercaderies en deixalles a una velocitat cada vegada més gran. Un sistema que no només ven productes, sinó que produeix hàbits, dissenys i formes de vida, i que necessita consumidors sempre actius, disponibles, insatisfets. Quan això es fa evident, és comprensible sentir que qualsevol gest individual és insignificant davant una maquinària que sembla no tenir fre. No perquè no importi, sinó perquè el relat dominant ha convertit el consumidor en l'última baula visible d'una cadena molt més llarga, mentre els beneficis i les decisions reals queden lluny del focus.

El decreixement parteix precisament d'aquesta constatació. No neix d'una fe ingènua en els petits gestos, sinó d'una crítica estructural a un model que necessita tant els recursos del planeta com l'atenció i el temps de les persones per continuar funcionant. Tal

com recorda Yayo Herrero, no hi ha economia possible en un planeta mort, però tampoc hi ha sistema sostenible que depengui d'un consum infinit sostingut per una minoria enriquida i una majoria permanentment endeutada, cansada o frustrada.

Durant dècades, el consum ha deixat de ser una resposta a necessitats per convertir-se en una forma d'identitat. Compram no només perquè ho necessitem, sinó perquè és així com el sistema ens reconeix: com a compradors constants, com a dades, com a mercat. Reduir el consum, en aquest context, pot semblar un acte solitari o inútil, sobretot quan altres continuen acumulant sense límits. Però el decreixement no apel·la a l'heroisme individual, sinó a trencar aquesta lògica, a deixar de col·laborar automàticament amb una maquinària que només funciona si ningú s'atura a pensar.

Reciclar, aquí, és necessari però insuficient. Els materials no es reciclen infinitament, el procés requereix energia i molts residus acaben igualment incinerats o exportats. El contenidor ordena, classifica, tranquil·litza. Però també ajuda a mantenir intacta la idea que el problema es resol al final del procés, quan en realitat s'ha generat molt abans. Mentrestant, el sistema continua produint objectes i consumidors a un ritme que no admet pausa.

És en aquest punt on la reutilització

deixa de ser una pràctica menor. Reutilitzar no canvia el món d'un dia per l'altre, però desaccelera la lògica que el governa. Allargar la vida dels objectes és també allargar el temps de decisió, reduir la dependència d'un circuit pensat per fer-nos consumir ràpid i tornar a començar. No perquè això compensi tots els excessos, sinó perquè introdueix una esquerda en el relat de la inevitabilitat.

Aquest canvi de mirada connecta amb propostes econòmiques que fa temps que qüestionen el relat del creixement com a únic horitzó possible. L'economista Kate Raworth defensa que una economia sana no és la que creix sense límits, sinó la que garanteix una vida digna sense traspassar els límits ecològics. En aquest marc, reduir no és perdre, sinó recuperar sobirania sobre què produïm, per a qui i amb quin cost.

Hi ha moments en què tot això sembla desconnectat de la realitat política global: acords que es desfan, governs que s'allunyen dels compromisos ambientals, discursos que tornen a prometre creixement com a solució universal. Davant aquest panorama, la temptació de pensar que ja no val la pena és comprensible. Però com assenyala Silvia Federici, allò que sosté la vida sovint queda fora del que compta com a "èxit". Les cures, el manteniment, la reparació —també d'objectes— no generen grans beneficis, però fan possible la continuïtat.

Reutilitzar té també una dimensió cultural i política. Els objectes amb marques d'ús ens recorden que les coses poden durar, que no tot ha de ser substituït immediatament, que no tot està pensat per enriquir algú altre a cada cicle. En mercats locals, tallers, xarxes veïnals, aquestes pràctiques no són excentricitats, sinó formes discretes de recuperar control sobre la vida quotidiana.

Educar en la no-generació de residus no és demanar sacrificis individuals, sinó qüestionar un model que necessita produir tant residu com dependència. Imaginar una vida amb menys residus és també imaginar una vida amb menys pressió per consumir, menys necessitat de competir, menys submissió a una economia que només beneficia els de sempre.

El decreixement no promet solucions fàcils ni absolucions morals. No diu que reduir el consum d'una persona compensi els excessos globals. Però sí que planteja una idea profundament incòmoda: què passa quan deixam de comportar-nos només com a consumidors i començam a actuar com a persones que decideixen?

Potser decreixer no és fer menys, sinó deixar de servir tan bé un sistema que no ens serveix. I en aquest gest, silencios però persistent, hi ha una força més transformadora del que sembla.

EL "MANTRA" DEL RECICLATGE



LLORENÇ GARRIT

A l'era de la consciència ecològica, el reciclatge s'ha convertit en un mantra universal. "Recicla, recicla, recicla", ens repeteixen des dels governs, les ONG i, paradoxalment, des de les mateixes empreses que generen la major part dels residus que inunden el nostre planeta.

Però, què passaria si aquest sistema propagandístic enfocat al reciclatge, estigues dissenyat única i exclusivament per tapar una realitat i aconseguir que seguim consumint igual, però amb la consciència més tranquil·la?, és un parany, tal com ho entenem avui?, un parany dissenyat perquè seguim consumint sense qüestionar el sistema?

El problema no és que no reciclem prou. El problema és que produïm massa. Molt més del que qualsevol sistema de reciclatge, per eficient que sigui, pot manejar. I aquí hi ha el quid de la qüestió: les empreses responsables d'aquest tsunami de residus han aconseguit desplaçar la culpa cap a nosaltres, els consumidors. Ens fan creure que si no reciclem correctament, som els responsables directes del desastre ambiental. Però la realitat és totalment diferent. Com en moltes altres coses, desvien l'atenció i els nostres esforços, cap a enemics imaginaris, o ens enfronten entre nosaltres. Tot val si no recau el focus, l'atenció o l'alerta sobre ells.

Les grans corporacions han dissenyat un model de producció basat en l'"usar i llençar". Plàstics d'un sol ús, envasos innecessaris, productes amb obsolescència programada... Tot està pensat perquè comprem més, més ràpid, més barat. I quan aquests productes es converteixen en escombraries, ens diuen: "Ara és la teva responsabilitat. Recicla". Però com reciclarem el que no podem ni tan sols gestionar? A Espanya, per exemple, només es recicla el 33% dels plàstics, mentre que la res-

ta acaba en abocadors o, pitjor encara, als oceans. Però si les multinacionals i els governs saben que aquest sistema és totalment insostenible, per què no li posen remei?

Perquè canviar significaria invertir en dissenys més sostenibles, en materials reutilitzables, en cadenes de producció que no depenguin del plàstic. I això costa diners. En lloc de fer-ho, prefereixen invertir en campanyes publicitàries que ens fan sentir culpables per no reciclar, mentre elles continuen produint a tota màquina.

És moltíssim més econòmic invertir en publicitat, pareix un acudit, però la realitat és aquesta, quan tens tota una infraestructura completament funcional, dedicada a la producció de plàstic, quan tens tot un entramat multinacional d'ús de petroli per crear envasos, quan tens una maquinària industrial que crea roba a través de microplàstics, tens molt a perdre si has de canviar el teu model.

El fet de derivar la culpa al consumidor i no sobre l'empresa que crea el residu es coneix com a "eco-blaming": traslladar la responsabilitat ambiental als individus per evitar canvis estructurals. Ens diuen que si fem servir bosses de roba, si reciclem el paper, si apaguem la llum, podem salvar el planeta. I mentrestant, les empreses continuen emetent milions de tones de CO₂, continuen desforestant, continuen produint plàstics a un ritme vertiginós i els seus dirigents continuen viatjant en jets privats. És com si et demanessin que netegessis l'aigua d'un riu mentre algú segueix abocant-hi tones de fems a un ritme desenfrenat.

El pitjor de tot, és que aquesta actitud, ens converteix en empleats directes d'aquestes empreses, però sense sou, ni drets, ni cotitzacions. No tan sols és un negoci multimilionari de gestió de

residus, també és una forma d'aconseguir mà d'obra gratuïta, utilitzant el mantra de què és la nostra responsabilitat, ens obliguen a fer la feina de recollir tota la seva brossa, dipositar-la a un punt i esperar que la mateixa empresa que ho ha generat ho reutilitzi sense cap tipus de cost de recollida. Algú podrà dir, "bé, però allà on jo visc fan recollida porta a porta", doncs companys, aquí és quan deixes de ser mà d'obra per ser negoci, a sobre que ells són els que produeixen els residus, nosaltres som els qui hem de pagar perquè les venguin a recollir i així les puguin reutilitzar, tot amb diners públics, per descomptat, perquè per això a les empreses, curiosament, sí que els agrada el "comunisme".

Per què no és la mateixa multinacional que costea la recollida dels residus que ella genera?

A més, quantes vegades hem vist ampolles de plàstic etiquetades com a "reciclables" quan el sistema per reciclar-les és ineficient o inexistent? Quantes vegades ens han venut "cafè sostenible" en gots de plàstic? El màrqueting verd ens fa creure que estem fent alguna cosa bona per netejar la nostra consciència, però en realitat només estem perpetuant el problema, tot plegat em recorda a aquella lletra d'una mítica banda Pucelana que deia "tranquilo majete en tu sillón".

Un exemple clar d'aquest fet és el "greenwashing". Productes que es venen com a "eco-amigables" o "biodegradables" quan, en realitat, el seu impacte és igual de nociu.

Aleshores, què podem fer? Primer, deixar de creure que el reciclatge és una solució màgica. El reciclatge és important, però és una petita part comparada amb la mida del problema. El que necessitem és un canvi radical al sistema de producció. Les empreses han de ser

responsables dels residus que generen. Dit això, tampoc no ens vull llevar total la responsabilitat als consumidors, és evident que hi tenim una part de culpa, sigui per desconeixement, omissió o simplement comoditat, ara bé, crec que les multinacionals han de dissenyar productes que siguin reutilitzables, reparables i reciclables de debò. I els governs han de regular, no només educar, i en aquest punt, nosaltres sí que tenim la responsabilitat de triar qui volem que impulsi aquestes polítiques involucrant-nos dins el funcionament de cada país.

Sé que pensareu, que sempre hi haurà països que no implementaran cap sistema de protecció mediambiental, o que donaran asil a les multinacionals perquè puguin continuar actuant de la mateixa manera, però hi ha una cosa molt senzilla que tots podem fer, que està al nostre abast, que depèn única i exclusivament de nosaltres mateixos i és: deixar de consumir a les multinacionals que sabem que perpetuen aquest sistema. Així veureu, com si els toquem la butxaca, canviaran aviat els seus sistemes de producció.

Però, sobretot, hem de deixar de sentir-nos culpables. La culpa és un mecanisme de control. Ens fa creure que si no reciclem, som ciutadans dolents. Però la veritat és que som víctimes d'un sistema que ens obliga a consumir de forma insostenible. No és la nostra responsabilitat arreglar allò que les empreses han trencat.

Com he dit, el reciclatge no és la solució. És una part de la solució. La veritable solució és canviar el sistema. I això només ho aconseguirem si comencem a assenyalar als vertaders responsables d'aquesta situació: les empreses que ens venen la il·lusió que, reciclant, tot anirà bé.

OPINIÓ

LLENGUA I TERRITORI

ANDREU SALOM I MIR

La llengua és el símbol màxim d'identitat d'un poble. La llengua forneix el territori, i el vertebra, i alhora, sense el territori no hi ha llengua. Per aquest motiu els atacs a la llengua van lligats als atacs al territori. Quan aquest és envaït i ocupat per una potència exterior el primer que fa aquesta és perseguir la llengua i mirar de fer-la desaparèixer. Els mitjans de què pot disposar per al lingüicidi programat són molts. Els principals són la bilingüització dels parlants nadius ("el bilingüisme és una riquesa" és el gran lema fal·laç de l'ocupant colonitzador, que roman sempre monolingüe) i la substitució

demogràfica planificada, en què la població autòctona arriba a esdevenir minoritària en el seu propi territori arran de la vinguda de masses de migrants afins al poder extern establert ("*hay que llenar Cataluña y Baleares de lo peor que tenga España, atendiendo al sentimiento español que tal hecho comporta*" - Leopoldo Calvo Sotelo dixit, president del govern espanyol).

A mesura que la llengua pròpia va perdent àmbits d'ús (és a dir, situacions en què la llengua és efectivament usada) es va minoritzant i perdent la normalitat d'ús en tots els camps (admi-

nistratiu, judicial, laboral...), fins que es converteix en una llengua residual mancada de suport oficial i de vitalitat social. La nova llengua imposada és, sempre, l'oficial i de coneixement obligatori (d'un idioma oficial no en pots al·legar desconeixement). Ací és el castellà, també dit espanyol, que l'Estat obliga al seu ús en els camps administratius i judicials (quan hi ha un Estat a Europa que obliga a una cosa sempre hi trobem l'Estat espanyol). Altrament, la llengua pròpia, el català, ha esdevingut una llengua autònoma i regional (per molt cooficial que sigui), i per tant prescindible.

Aquests són els paràmetres en què ens trobem, i aquestes són les referències. Únicament si la llengua -sigui quina sigui - ho és d'un Estat o d'una nació independent pot gaudir de totes les prebendes i privilegis d'una oficialitat legal -cal no confondre-ho amb legítima. L'Estat-nació aplica, sempre, una política lingüística assimilacionista i lingüicida que condueix, ben entès, a l'homogeneïtzació de les poblacions i la uniformització de tots els territoris. Un panorama verament desolador.

THE FUTURE WILL BE EITHER CATALAN OR TALIBAN

TOMEU MARTÍ I FLORIT

L'expresident dels Estats Units, Bill Clinton, va expressar, a començaments d'aquest segle, que «The future will be either Catalan or Taliban» («el futur serà català o talibà»).

Ho va dir l'octubre de l'any 2001, poques setmanes després dels atemptats de les Torres Bessones i després de deixar la Casa Blanca en mans de George Bush fill.

En aquell discurs, Clinton desitjava i confiava que el futur fos català, que era l'opció bona davant l'opció nefasta que representava la barbàrie dels talibans.

Uns anys més tard, els catalans posaven en marxa el procés cap a la plena sobirania, cap al seu alliberament col·lectiu com a poble. Un procés estrictament pacífic. Exemplar. Cívic. Escrupolosament democràtic. Un futur que es decidís passant per les urnes.

La resposta de l'Estat espanyol, tolerada en bona part per la Comunitat Internacional, va ser bàrbara. Violenta. Exemplificadora i venjativa. Talibanesca. Va enviar forces policials i militars a atacar violentament i apallissar ciutadans pacífics que exercien el seu dret a vot, va empresonar algunes de les persones que havien tengut més visibilitat en el procés i persegueix amb

acusacions falses milers de catalans encara avui.

El procés independentista català ha estat i representa una mobilització popular modèlica cívica i democràtica i és, també, un model internacional de canviar l'estatu quo de manera no violenta. El contramodel internacional al model talibà.

L'octubre de 2017 «va ser una gran oportunitat perduda per les grans institucions internacionals. L'ONU, la UE i altres institucions internacionals varen perdre la gran oportunitat de canviar (a millor) la història. Era una ocasió imparable per donar suport a una ma-

nera d'accedir a l'exercici de l'autodeterminació sense fer ús de la violència. Hauria pogut ser un exemple a nivell mundial» escrivíem just després que aquell procés fos avortat per les armes.

La Comunitat Internacional es va estimar més tolerar la repressió talibanesca contra els catalans... i ara en torna a patir les conseqüències a Ucraïna, Rússia, Congo, Palestina, Liban, Veneçuela, EUA, Grenlàndia, Iran... i a Afeganistan on els talibans (literalment) varen recuperar el control del país l'agost del 2021.

El futur del que parlava Clinton ja ha arribat. I és talibà.



TALLAR-SE MALAMENT EL CABELL EXPRESSAMENT

QUIM GIBERT

Vaig fer amistat amb un parlamentari elegant, generós i molt actiu dels 80. Feia conferències, va liderar candidatures, investigava i enllestia periòdicament interessants llibres... Me'n feia creus de la ingent capacitat de treball d'aquest pare de família. En una ocasió vaig saber que la seva abnegada muller, que era un encant de persona, tenia estudis de bibliotecària. Em va venir a la memòria *Cherchez la femme*, expressió francesa que suggereix irònicament de cercar la gran dona que s'oculta rere un gran home. Joanna Russ (EUA, 1937-2011), activista del feminisme, en l'estudi *Com destruir l'escriptura de les dones* (Raig Verd Ed., 2022), palesa que les vides de les dones són la veritat soterrada sobre la vida dels homes. Russ ho reforça citant Cynthia G. Wolff, historiadora, quan diu que les dones apareixen a la literatura com a eines per solucionar els dilemes masculins.

En el cas de Madame Curie, reculant més de mig segle, hi ha certes evidències. Eve, la filla de Maria S. Sklo-

dowska (Curie és el cognom de casada), diu que la mare netejava, anava a comprar, cuinava, tenia cura dels fills: «tasques que no compartia amb Pierre Curie i que s'afegien a una jornada completa de feina durant els primers anys de vida familiar, que també van ser els primers anys de la seva carrera científica.» No oblidem que Madame Curie va ser pionera en l'estudi de les radiacions, junt amb el marit. I que, a ran d'aquestes recerques, va rebre dos Nobel: el de Física (1902) i el de Química (1911).

L'autora de *Com destruir l'escriptura de les dones* detecta que poetesses com ara Emily Dickinson o escriptores de la volada de Mary Shelley, Emily Brontë... són, més tard que d'hora, reconegudes. Però, tanmateix, són presentades com a *rara avis*, com si l'enginy femení fos quelcom carregós, antipàtic. Jessa Crispin, la prologuista de l'assaig, ho qualifica de «rebuig disfressat de compliment.»

Crispin afegeix que quedar submergit

en un univers patriarcal és quedar, també en l'àmbit literari, sota el domini d'una mirada esquifida del món: «Que el jo pugui ser alguna cosa millor, genera una òptica que fa impossible que vegem l'altre de manera nítida sense posar el jo en risc (...) Un "jo" fràgil necessita definir-se contra un "altre".»

Russ esmenta als psiquiatres Ferdinand Lundberg i Marynia Farnham per definir el feminisme com l'expressió d'una feblesa emocional. En aquest sentit destaca la faceta combativa de Virginia Woolf quan, en l'assaig *Tres guinees*, reivindica els valors femenins, sous per maternitat i feines domèstiques, pensió per a les solteres... I, a les antípodes de Woolf, constata l'acceptació de creences perquè són habituals i còmodes: «fer-nos un relat a mida per complaure'ns del nostre comportament tradicional com si fos un comportament moral, saber que no sabem, preferir no saber.» Es tracta d'una innocència, d'una mediocritat, d'una suposada de «bona fe», que Jean Paul Sartre, filòsof, titllava de «mala

fe.»

Les servituds femenines afavoreixen, segons el psicoanalista Jean Baker, que les vides de la meitat d'una comunitat s'esborren de la consciència de l'altra meitat: «El grup dominant és el model (...) es torna normal tractar els altres de manera destructiva.» No és un fet excepcional el de la literatura femenina. Pere Antoni Pons, crític literari, apunta que són molts els intel·lectuals espanyols per a qui tot el que és català «sempre és una mica sospitos i una mica menyspreable» (Ara, 19-10-24).

Com destruir l'escriptura de les dones és un assaig en bé de l'empoderament femení en un món androcèntric, que tendeix a domesticar la rebel·lia, neutralitzar el pensament crític i la denúncia. I, en conseqüència, potencia la pèrdua de solidaritat i la submissió. No obstant això, hi haurà dones que, quan no troben el seu lloc en la cultura, no dubten a tallar-se malament el cabell expressament.

31- D'ENTRE UNA RATA I 4 GATS!?

PEP LLADÓ

Sí! Palma és tornar omplir de gent i el carrer Unió -aquest que uneix el passeig del Born amb La Rambla i que hauria de servir per fer reflexionar alguns joves de què la unió és el que ens fa forts- es va tornar omplir un 30 de desembre d'una gentada! Una jornada més de reivindicació que alguns impresentables i vividors com en Jorgito Campos volgueren atiar fent una crida a la persecució dels independentistes i que va acabar d'encoratjar a més d'un a tornar a la manifestació que feia anys que no hi anava. «N'hi ha que no són més beneits perquè no s'entrenen» és una dita -no sé si ben mallorquina- però sí molt coneguda i emprada, que estic segur que en aquests moments molts sabran aplicar a qui correspon.

La manifestació és un èxit i enguany va superar les previsions (almanco les meves). Ja sabem i els que hem estat a l'organització ho tenim clar que les xifres mai es diuen com realment són.

I que si volem que es reconegui que som 5000, hem de dir que hem estat 15000 en una manifestació de qual-sevol índole. Però quan es tracta de reivindicacions culturals en favor del català o d'independència... la cosa encara és pitjor. Uns diaris deien 1100 persones, un miler, i l'Ara per exemple el més agosarat va donar la xifra de 2000. Ja se sap! Sol passar que les policies espanyoles (tant les locals com les nacionals) menteixin s'entén, que segons quins diaris, no puguin ni saber ni voler comptar bé i diguin/escriuin mentides sistemàticament any rere any també. Però voleu dir que l'Ara no pot donar la xifra real? I ha de rebaixar també com ho fan els altres? I és què -parafrasejant en Pere Sampol- ja és es colmo!

Per aquells que fa 25 anys començarem a coptar ens resulta curiós. I m'agradaria fer unes petites reflexions o apunts.

- La manifestació s'emmarca dins tota una sèrie d'actes i activitats que es fan per reivindicar i recordar la vertadera data del 31-D com la vertadera Diada. La quantitat de persones que hi participen són la suma de tots els actes que es realitzen a tot Mallorca, sigui organitzat per una institució (ajuntament, consell o Govern). Els actes institucionals també compten. També compten aquells actes que organitzen els partits polítics. Els sopars privats, la mateixa Nit de la cultura i els que organitzen les delegacions territorials de l'OCB. I ara cal afegir l'acte que des de fa dos anys convoca el mateix dia 31 la mateixa OCB com a resposta al canvi a dia 12 de setembre de la celebració del Consell.

Com cantava Raimon «som molts més dels que ells volen i diuen».

No sé si les mobilitzacions totals arriben a les 10000 persones, però tam-

poc vos cregueu per res les xifres que ells donen ni tan sols les que va donar l'Ara. A la manifestació d'enguany eren més de 3000 persones comptades (un dimarts 30 a les 6 de l'horabaixa) però no deixeu de comptar TOTS els actes que es fan per la vertadera DIADA.

Vos convid a què sigueu persistents i no defalliu ni deixeu de venir cada any i sigui sumant a tots i cadascú dels actes que es fan.

Sols una lectura esbiaixada i la boira que ens ha creat la narrativa espanyolista no ens deixa ni veure ni creure amb allò que feim bé i amb les dificultats que superam per omplir els carrers.

PD: Crec que l'any que ve hi ha eleccions, per tant, segurament sortiran les rates a fer provocacions. Nada nuevo en el frente!

COM REUTILITZAR AQUEST NÚMERO?

